

10.12.2013

A7-0445/ 001-001

AMENDEMENTEN 001-001

ingediend door de Commissie buitenlandse zaken

Verslag

Libor Rouček

Instrument voor pretoetredingssteun

A7-0445/2013

Voorstel voor een verordening (COM(2011)0838 – C7-0491/2011 – 2011/0404(COD))

AMENDEMENTEN VAN HET EUROPEES PARLEMENT*
op het voorstel van de Commissie

VERORDENING VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

tot vaststelling van een instrument voor pretoetredingssteun (IPA II)

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 212, lid 2,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure¹,

* Amendementen: nieuwe of gewijzigde tekst wordt in *vet cursief* weergegeven; schrappingen worden aangeduid met het symbool **■**.

¹ *Standpunt van het Europees Parlement van ... (nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad) en besluit van de Raad van ...*

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) In de Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's "Een begroting voor Europa 2020"¹ presenteert de Commissie het kader voor de **financieringsinstrumenten** voor **de externe betrekkingen** van de Unie, inclusief het instrument voor pretoetredingssteun (IPA II).
- (2) Aangezien Verordening (EG) nr. 1085/2006 van de Raad² afloopt op 31 december 2013, en het externe optreden van de Unie doeltreffender moet worden gemaakt, moet voor de periode 2014-2020 een kader voor de planning en de uitvoering van de externe steun behouden blijven. Het uitbreidingsbeleid van de Unie moet nog steeds worden ondersteund door een specifiek financieringsinstrument. Derhalve moet IPA **II** worden **vastgesteld**.

¹ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's "Een begroting voor Europa 2020", COM(2011) 500 definitief van 29.6.2011.

² **Verordening (EG) nr. 1085/2006 van de Raad van 17 juli 2006 tot invoering van een instrument voor pretoetredingssteun (IPA)** (PB L 210 van 31.7.2006, blz. 82).

- (3) Artikel 49 van het Verdrag betreffende de Europese Unie bepaalt dat elke Europese staat die de beginselen van menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de rechten van de mens, **met inbegrip van de rechten van mensen die tot een minderheid behoren**, in acht neemt, kan verzoeken lid te worden van de Unie.
- Een Europese staat die het lidmaatschap van de Unie heeft aangevraagd, kan alleen lid worden als vaststaat dat hij voldoet aan de lidmaatschapscriteria die de Europese Raad van Kopenhagen in juni 1993 heeft vastgesteld en op voorwaarde dat de toetreding de capaciteit van de Unie om het nieuwe lid te integreren niet te boven gaat. Deze criteria hebben betrekking op stabiele instellingen die de democratie, de rechtsstaat, de mensenrechten en het respect voor en de bescherming van minderheden, **het bestaan van een functionerende markteconomie, de capaciteit om de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie** het hoofd te kunnen bieden, garanderen en op het vermogen om niet alleen de rechten maar ook de plichten die uit de verdragen voortvloeien, over te nemen, **zoals het nastreven van de doelstellingen van een politieke, economische en monetaire unie**.
- (5) **De op consolidatie, conditionaliteit en communicatie gebaseerde uitbreidingsstrategie, in combinatie met de capaciteit van de Unie om nieuwe leden op te nemen, blijft de grondslag vormen voor een nieuwe consensus over uitbreiding.** Het toetredingsproces is gebaseerd op objectieve criteria en de toepassing van het beginsel dat alle **verzoekende staten, die beoordeeld moeten worden op basis van hun eigen verdiensten**, gelijk worden behandeld. Vooruitgang in de richting van toetreding hangt af van de vraag of **elke verzoekende staat de waarden van de Unie eerbiedigt** en van zijn vermogen om de hervormingen door te voeren die nodig zijn om zijn systemen op het vlak van beleid, instellingen, wetten, administratie en economie af te stemmen op de regels, de normen, het beleid en de praktijken van de Unie.
- (5 bis) **Het uitbreidingsproces versterkt vrede, democratie en stabiliteit in Europa en brengt de Unie in een betere positie om mondiale uitdagingen het hoofd te bieden. De transformerende kracht van het uitbreidingsproces is een aanjager van verreikende politieke en economische hervormingen in de uitbreidingslanden, die ook de Unie als geheel ten goede komen.**
- (6) De Europese Raad heeft de status van kandidaat-lidstaat toegekend aan IJsland, Montenegro, de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië, Turkije **en Servië**. Hij heeft het Europese perspectief **van de Westelijke Balkan** bevestigd. **Onverminderd de standpunten over de status of eventuele toekomstige beslissingen die de Europese Raad of de Raad moeten nemen, kunnen landen die een dergelijk Europees perspectief**

genieten, maar niet de status van kandidaat-lidstaat, voor het uitsluitende doel van deze verordening worden beschouwd als potentiële kandidaat.

Financiële steun uit hoofde van deze verordening moet worden toegekend aan *alle begunstigde landen* die worden vermeld in bijlage I bij deze verordening (hierna "*de in bijlage I vermelde begunstigde landen*").

- (8) Steun uit hoofde van deze verordening dient te worden verleend overeenkomstig het door de *Europese Raad en de Raad vastgestelde uitbreidingsbeleidskader, waarbij naar behoren rekening wordt gehouden met de Mededeling over de uitbreidingsstrategie en de voortgangsverslagen* in het jaarlijks uitbreidingspakket van de Commissie, *en met de resoluties ter zake van het Europees Parlement*. Steun wordt tevens verleend ter naleving van de overeenkomsten die door de Unie met de in bijlage I vermelde begunstigde landen zijn gesloten en in overeenstemming met de Europese en toetredingspartnerschappen. Steun moet voornamelijk toegespitst zijn op een aantal *geselecteerde* beleidsterreinen waarmee de *in bijlage I vermelde begunstigde landen* hun democratische instellingen en rechtsstaat kunnen versterken, justitie en het openbaar bestuur kunnen hervormen, de grondrechten kunnen naleven en gendergelijkheid, *tolerantie, sociale inclusie* en *niet-discriminatie* kunnen ondersteunen. *steun moet gericht blijven op het steunen van hun inspanningen om de regionale, macro-regionale en grensoverschrijdende samenwerking alsmede de territoriale ontwikkeling te verbeteren, onder andere door het uitvoeren van macroregionale strategieën van de Unie*. Ook hun economische en sociale ontwikkeling moet worden gestimuleerd, waarbij moet worden gestreefd naar een agenda voor slimme, duurzame en inclusieve groei, *met bijzondere aandacht voor kleine en middelgrote ondernemingen, om de doelstellingen* van de Europa 2020-strategie te *bereiken* en om steeds beter aan de criteria van Kopenhagen te voldoen. De financiële steun moet beter worden afgestemd op de algemene vooruitgang die met de tenuitvoerlegging van de pretoetredingsstrategie is geboekt.

- (8 bis) *Teneinde rekening te houden met wijzigingen in het beleidskader van de toetredingen of met significante ontwikkelingen in de in bijlage I vermelde begunstigde landen, moet aan de Commissie de bevoegdheid worden overgedragen om overeenkomstig artikel 290 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie handelingen vast te stellen ten aanzien van de aanpassing en actualisering van de in bijlage II vermelde thematische steunprioriteiten. Het is van bijzonder belang dat de Commissie bij haar voorbereidende werkzaamheden tot passende raadpleging overgaat, onder meer op deskundigenniveau. De Commissie moet bij de voorbereiding en opstelling van gedelegeerde handelingen*

ervoor zorgen dat de desbetreffende documenten tijdig en op gepaste wijze gelijktijdig worden toegezonden aan het Europees Parlement en aan de Raad.

- (8 ter)** *Het versterken van de rechtsstaat, waaronder de bestrijding van corruptie en georganiseerde criminaliteit, en goed bestuur, waaronder het hervormen van de overheidsadministratie, blijven voor de meeste in bijlage I vermelde begunstigde landen belangrijke uitdagingen die voor hen van wezenlijk belang zijn om nader tot de Unie te kunnen komen en later volledig de verplichtingen van het lidmaatschap van de Unie te kunnen vervullen. Gezien de lange termijn waarop de hervormingen op deze gebieden worden doorgevoerd en de noodzaak om staten van dienst op te bouwen, moet de financiële steun uit hoofde van deze verordening zo spoedig mogelijk gaan naar de behoeften op dit gebied van de in bijlage I vermelde begunstigde landen.*
- (9)** *De in bijlage I vermelde begunstigde landen moeten beter voorbereid zijn op wereldwijde uitdagingen als duurzame ontwikkeling en klimaatverandering, en moeten zich aansluiten bij de inspanningen van de Unie om deze problemen aan te pakken. Steun van de Unie uit hoofde van deze verordening moet er ook toe bijdragen dat het deel van de Unie-begroting dat betrekking heeft op het klimaat, wordt verhoogd tot minstens 20%.*
- (9 bis)** *Tevens moet de Unie, op basis van de ervaringen van haar lidstaten, de transitie naar de toetreding ondersteunen ten gunste van alle in bijlage I vermelde begunstigde landen. Deze samenwerking moet met name gericht zijn op het delen van ervaringen die de lidstaten in het hervormingsproces hebben opgedaan.*
- (10)** *De Commissie en de lidstaten moeten zorgen voor de coördinatie, de samenhang en de complementariteit van hun steun, met name door regelmatig overleg te plegen en frequent informatie uit te wisselen in de verschillende fasen van de steuncyclus. De noodzakelijke maatregelen moeten worden genomen om de coördinatie en de complementariteit te verbeteren, onder meer door regelmatig over overleg met andere donoren. De rol van het maatschappelijk middenveld moet worden versterkt, zowel in programma's die via overheidsinstanties worden uitgevoerd als in zijn hoedanigheid van directe begunstigde van steun van de Unie.*

- (12) De **prioritering van acties om** doelstellingen te bereiken **op de betrokken beleidsterreinen die uit hoofde van deze verordening zullen worden ondersteund**, moet door de Commissie worden vastgesteld in indicatieve strategiedocumenten voor de duur van het meerjarig financieel kader van de Unie, in partnerschap met **de in bijlage I vermelde begunstigde landen**, op basis van hun specifieke behoeften en hun uitbreidingsagenda **en in overeenstemming met de in deze verordening omschreven algemene en specifieke doelstellingen, met inachtneming van de nationale strategieën ter zake**. In de strategiedocumenten moet **ook** staan welke beleidsterreinen steun moeten krijgen en, onverminderd de prerogatieven van de Begrotingsautoriteit, hoe de middelen worden toegewezen per beleidsterrein, uitgesplitst naar jaar, inclusief een schatting van de klimaatgerelateerde uitgaven. Er moet de nodige soepelheid zijn om tegemoet te komen aan dringende behoeften en om stimulansen te geven om de prestaties te verbeteren. De strategiedocumenten moeten de samenhang en consistentie waarborgen met de inspanningen van de **in bijlage I vermelde begunstigde landen** zoals die tot uitdrukking komen in hun nationale begrotingen en moeten rekening houden met de steun die andere donoren bieden. Om rekening te kunnen houden met interne en externe ontwikkelingen, moeten de strategiedocumenten indien nodig worden herzien.
- (13) Het is in het belang van de Unie dat **de in bijlage I vermelde begunstigde landen** worden ondersteund bij hun inspanningen om te hervormen **met het oog op lidmaatschap van de Unie. Het beheer van de steun moet uitgesproken resultaatgericht zijn en landen stimuleren die hun engagement ten aanzien van hervormingen in praktijk brengen door een efficiënte implementatie van pretoetredingssteun en vorderingen bij het vervullen van de lidmaatschapscriteria.**

I

- (17) De steun moet gebruik blijven maken van de structuren en instrumenten die in het pretoetredingsproces hun waarde al bewezen hebben. De overgang van rechtstreeks beheer van de pretoetredingsfondsen door de Commissie naar *indirect* beheer door *de in bijlage I vermelde begunstigde landen* moet geleidelijk verlopen en overeenstemmen met de capaciteit van elk van *deze begunstigde landen*.

Volgens het beginsel participatieve democratie moet de Commissie aanmoedigen dat er in de in bijlage I vermelde begunstigde landen parlementair toezicht wordt uitgeoefend op de steun die zij ontvangen.

- (18) *Om eenvormige voorwaarden voor de uitvoering van deze verordening te waarborgen, moeten aan de Commissie uitvoeringsbevoegdheden worden toegekend. Die bevoegdheden houden verband met de strategiedocumenten en de specifieke voorschriften waarbij de eenvormige voorwaarden worden vastgesteld*, en moeten worden uitgeoefend overeenkomstig Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad¹. Gezien de aard van deze uitvoeringshandelingen, met name het beleidssturende karakter en de financiële gevolgen, moet in beginsel de onderzoeksprocedure worden gevolgd voor de goedkeuring ervan, met uitzondering van technische uitvoeringsmaatregelen van beperkte financiële omvang. *Bij het vaststellen van uniforme voorwaarden voor de uitvoering van deze verordening moet rekening worden gehouden met de lessen die zijn getrokken uit het beheer en de uitvoering van in het verleden verleende pretoetredingssteun. Die voorwaarden moeten worden gewijzigd indien ontwikkelingen dat vergen.*

¹ *Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 tot vaststelling van de algemene voorschriften en beginselen die van toepassing zijn op de wijze waarop de lidstaten de uitoefening van de uitvoeringsbevoegdheden door de Commissie controleren* (PB L 55 van 28.2.2011, blz. 13).

- (19) Het *comité* dat bij deze verordening wordt opgericht, moet ook bevoegd zijn voor handelingen met betrekking tot de uitvoering van het IPA en voor de uitvoering van *artikel 3 van Verordening (EG) nr. 389/2006*¹.
- (19 bis) De Unie moet er, voor een zo groot mogelijke impact van haar externe optreden, op toezien dat de beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk worden gebruikt. Dit moet worden bereikt door middel van samenhang en complementariteit tussen de instrumenten voor extern optreden, en door middel van het tot stand brengen van synergieën tussen dit instrument, andere instrumenten voor extern optreden en andere beleidsonderdelen van de Unie. Dit moet leiden tot wederzijdse versterking van de programma's die uit deze instrumenten voortkomen.*
- (19 ter) Aangezien de doelstelling van deze verordening niet voldoende door de lidstaten kan worden verwezenlijkt en beter door de Unie kan worden verwezenlijkt, kan de Unie, overeenkomstig het in artikel 5 van het Verdrag betreffende de Europese Unie neergelegde subsidiariteitsbeginsel, maatregelen nemen. Overeenkomstig het in hetzelfde artikel neergelegde evenredigheidsbeginsel gaat deze verordening niet verder dan nodig is om deze doelstelling te bereiken.*
- (20) Gelet op de doelstellingen en de reikwijdte van de steun die uit hoofde van deze verordening wordt verleend, *zijn* het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's *geraadpleegd* voordat de verordening wordt vastgesteld,
- (20 bis) Er moet voor een vlotte en naadloze overgang tussen IPA en IPA II worden gezorgd, en de looptijd van deze verordening moet worden afgestemd op die van Verordening (EU) nr. .../... van de Raad*^{2*}. *Derhalve dient de onderhavige verordening op 1 januari 2014 van toepassing te worden, en wel tot en met 31 december 2020,*

HEBBEN DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

¹ *Verordening (EG) nr. 389/2006 van de Raad van 27 februari 2006 tot instelling van een instrument voor financiële steun ter bevordering van de economische ontwikkeling van de Turks-Cypriotische gemeenschap en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 2667/2000 van de Raad betreffende het Europees Bureau voor wederopbouw (PB L 65 van 7.3.2006, blz. 6).*

² *Verordening (EU, Euratom) nr. .../... van de Raad van ... tot bepaling van het meerjarig financieel kader voor de jaren 2014-2020 (PB L ...).*

* *PB: gelieve het nummer, de datum en het PB-nummer aan te vullen in de voetnoot van de verordening in document ST 11791/13 REV 7.*

TITEL I
ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1

Algemene doelstelling

Het instrument voor pretoetredingssteun (IPA II) zal de in *bijlage I vermelde begunstigde landen ondersteunen* bij de *bepaling* en de tenuitvoerlegging van de politieke, institutionele, wettelijke, administratieve, sociale en economische hervormingen die voor *de in bijlage I vermelde begunstigde landen* nodig zijn om te voldoen aan de waarden van de Unie, en zich geleidelijk aan te passen aan de regels, de normen, het beleid en de praktijken van de Unie met het oog op lidmaatschap van de Unie.

Door middel van dergelijke steun zal het IPA II bijdragen aan stabiliteit, veiligheid en welvaart in de in bijlage I vermelde begunstigde landen.

Artikel 2

Specifieke doelstellingen

1. De steun uit hoofde van deze verordening is gericht op de **verwezenlijking van de** volgende specifieke doelstellingen, afhankelijk van de behoeften en de uitbreidingsagenda van ieder **in bijlage I vermeld begunstigd land**:
 - a) Steun voor politieke hervormingen, onder meer **via**:
 - i) versterking van de **democratie en de** democratische instellingen, **met inbegrip van een onafhankelijke en doeltreffende rechterlijke macht, en van de** rechtstaat, met inbegrip van de tenuitvoerlegging ervan;
 - ii) bevordering en bescherming van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden, verbetering van de eerbiediging **van de rechten van personen die behoren tot minderheden, met inbegrip van lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgenders en interseksuelen**, bevordering van gelijkheid van mannen en vrouwen, non-discriminatie en **verdraagzaamheid, evenals** vrijheid van de **media en eerbiediging van culturele verscheidenheid**;
ii bis) regionale samenwerking en betrekkingen van goed nabuurschap;
ii ter) stimulering van verzoening, vredesopbouw en maatregelen om het vertrouwen te vergroten;
 - iii) bestrijding van corruptie en georganiseerde misdaad;

- iv) *versterking* van overheidsdiensten en goed bestuur *op alle niveaus*;
 - iv bis) capaciteitsopbouwende maatregelen ter verbetering van de wetshandhaving, het grensbeheer en de uitvoering van het migratiebeleid, inclusief het beheer van de migratiestromen*;
 - v) ontwikkeling van het maatschappelijk middenveld;
 - v bis) verbetering van de sociale dialoog en versterking van de capaciteiten van sociale partners*;
- b) Steun voor economische, sociale en territoriale ontwikkeling, met het oog op slimme, duurzame en inclusieve groei, onder meer door:
- i) te voldoen aan de Unie-normen op het vlak van economie, *met inbegrip van een functionerende markteconomie, evenals begrotingsbeheer* en economisch bestuur;
 - ii) de nodige economische hervormingen door te voeren *om* de concurrentiedruk en de marktkrachten die binnen de Unie *bestaan*, het hoofd *te kunnen* bieden en tegelijk *bij te dragen aan de verwezenlijking van* sociale en milieudoelstellingen;
 - iii) de werkgelegenheid *en de arbeidsmobiliteit te stimuleren, in te zetten op het creëren van banen van hoge kwaliteit*, en het menselijk kapitaal *te ontwikkelen*;
 - iv) *het propageren van* sociale en economische inclusie, in het bijzonder van minderheden en kwetsbare groepen, *zoals mensen met een handicap, vluchtelingen en ontheemden*;

iv bis) bevordering van een inclusief en geïntegreerd onderwijsstelsel en behoud en herstel van cultureel erfgoed;

v) het fysieke kapitaal te ontwikkelen, *zoals* verbetering van de *infrastructuur*, en verbindingen met regionale netwerken en netwerken van de Unie;

v bis) de capaciteit voor onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie te versterken;

- c) Versterking van het vermogen op alle niveaus van *de in bijlage I vermelde begunstigde landen* om te voldoen aan de verplichtingen die voortvloeien uit het lidmaatschap van de *Unie*, door steun te verlenen aan de geleidelijke aanpassing aan en goedkeuring, tenuitvoerlegging en handhaving van het acquis van de Unie, *waaronder voorbereiding op beheer van de* fondsen van de *Unie* op het vlak van structuur, cohesie, landbouw en plattelandsontwikkeling.
- d) *Versterking* van de regionale integratie en territoriale samenwerking met *de in bijlage I vermelde begunstigde landen*, lidstaten en eventueel derde landen binnen het toepassingsgebied van Verordening (EU) nr. (...) *van het Europees Parlement en de Raad*^{1*}.

¹ *Verordening (EU) nr. .../... van het Europees Parlement en de Raad van ... tot vaststelling van een Europees nabuurschapsinstrument (PB L ...).*

* *PB: gelieve het nummer, de datum en het PB-nummer aan te vullen in de voetnoot van de verordening in document 2011/0405 (COD).*

2. Op de mate van vooruitgang met betrekking tot de in lid 1 genoemde specifieke doelstellingen wordt *toegezien en zij worden beoordeeld aan de hand van vooraf vastgesteld, duidelijke, transparante en waar passend, landspecifieke en meetbare* indicatoren betreffende onder meer:
- a) vorderingen op het vlak van *de versterking van* de democratie, de rechtsstaat *en een onafhankelijk en efficiënt rechtsstelsel*, de eerbiediging van mensenrechten, *waaronder de rechten van personen die tot minderheden en kwetsbare groepen behoren, fundamentele vrijheden, gendergelijkheid en vrouwenrechten, de bestrijding van corruptie en georganiseerde criminaliteit, alsmede verzoening, betrekkingen van goed nabuurschap en de terugkeer van vluchtelingen, en met name het opstellen van staten van dienst op deze gebieden;*
 - b) vorderingen bij de hervormingen op *sociaaleconomische en begrotingsgebied, het aanpakken van structurele en macro-economische onevenwichtigheden*, de degelijkheid en doeltreffendheid van de strategieën voor sociale en economische ontwikkeling, de vorderingen in de richting van slimme, duurzame en inclusieve groei *en het tot stand brengen van inclusief en geïntegreerd onderwijs, kwaliteitsvolle opleidingen en werkgelegenheid*, onder meer door overheidsinvesteringen met IPA II-steun, *vorderingen op weg naar het scheppen van een gunstig ondernemersklimaat;*
 - c) *vorderingen bij het afstemmen van het* wetgevingsinstrumentarium op het acquis van de *Unie, met een staat van dienst betreffende de uitvoering daarvan*, vorderingen met institutionele hervormingen die verband houden met de Unie, inclusief de overgang naar het gedecentraliseerde beheer van de steun die uit hoofde van deze verordening wordt verleend;

- d) *vorderingen bij de opbouw en versterking van goed bestuur, en van de administratieve, institutionele en absorptiecapaciteit op alle niveaus, inclusief voldoende personele middelen, die noodzakelijk zijn om de wetgeving die verband houdt met het acquis goed te keuren en toe te passen;*
- e) de initiatieven voor regionale en territoriale samenwerking en de ontwikkeling van handelsstromen.

De indicatoren worden, naargelang het geval, gebruikt voor het toezicht op en de *evaluatie* en de toetsing van prestaties. *Voor de evaluatie van de resultaten van de in het kader van IPA II verleende steun, worden de in artikel 3 bis bedoelde jaarverslagen van de Commissie als referentiepunt genomen. De toepasselijke prestatie-indicatoren worden bepaald en opgenomen in de in artikelen 6 en 7 bedoelde strategiedocumenten en -programma's, en worden zodanig opgesteld dat de vorderingen objectief in de tijd, en in voorkomend geval bij alle programma's, kunnen worden geëvalueerd.*

Artikel 3

Beleidssterreinen

1. De steun uit hoofde van deze verordening is voornamelijk gericht op de volgende beleidssterreinen:
 - a) *hervormingen als voorbereiding op* het lidmaatschap van de Unie *en daarmee verband houdende* opbouw van *instellingen* en capaciteit;
 - b) *sociaaleconomische en* regionale ontwikkeling;

- c) werkgelegenheid, sociaal beleid, ***onderwijs, werken aan gelijkheid van mannen en vrouwen***, en ontwikkeling van het menselijk potentieel;
- d) landbouw en plattelandontwikkeling;
- e) regionale en territoriale samenwerking.

De steun op ***alle*** in lid 1 bedoelde beleidsterreinen moet de ***in bijlage I vermelde begunstigde landen*** helpen bij hun streven de in de artikelen 1 en 2 genoemde algemene en specifieke doelstellingen te verwezenlijken, ***in het bijzonder door middel van beleidshervormingen, aanpassing van wetgeving, capaciteitsopbouw en investeringen.***

Waar nodig zal bijzondere aandacht worden besteed aan goed bestuur, de rechtsstaat en de bestrijding van corruptie en georganiseerde criminaliteit.

3. De steun op de in lid 1, onder b) *tot en met e*, genoemde beleidsterreinen kan onder meer betrekking hebben op de financiering van acties uit hoofde van Verordening (EU) .../... van het Europees Parlement en de Raad^{1*}, Verordening (EU) .../... van het Europees Parlement en de Raad^{2*}, Verordening (EU) XXXX/201X... van het Europees Parlement en de Raad^{3*}, Verordening (EU) .../... van het Europees Parlement en de Raad^{4*} en van Verordening (EU) .../... van het Europees Parlement en de Raad^{5*}.
4. De steun op het in lid 1, onder e), genoemde beleidsterrein kan in het bijzonder betrekking hebben op de financiering van acties in meerdere landen of horizontale acties, maar ook op grensoverschrijdende, transnationale en interregionale samenwerkingsacties.

¹ ***Verordening (EU) nr. .../2013 van het Europees Parlement en de Raad van ... betreffende het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling en specifieke bepalingen voor steun ter verwezenlijking van de doelstelling "Investeren voor groei en werkgelegenheid" en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1080/2006 (PB L ...).***
* PB: gelieve het nummer, de datum en het PB-nummer aan te vullen in de voetnoot van de verordening in document PE-CONS 83/13.

² ***Verordening (EU) nr. .../2013 van het Europees Parlement en de Raad van ... inzake het Cohesiefonds en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1084/2006 (PB L ...).***
* PB: gelieve het nummer, de datum en het PB-nummer aan te vullen in de voetnoot van de verordening in document PE-CONS 82/13.

³ ***Verordening (EU) nr. .../2013 van het Europees Parlement en de Raad van ... inzake het Cohesiefonds en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1081/2006 (PB L ...).***
* PB: gelieve het nummer, de datum en het PB-nummer aan te vullen in de voetnoot van de verordening in document PE-CONS 87/13.

⁴ ***Verordening (EU) nr./2013 van het Europees Parlement en de Raad van ... betreffende specifieke bepalingen voor steun uit het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling ter verwezenlijking van de doelstelling "Europese territoriale samenwerking" (PB L ...).***
* PB: gelieve het nummer, de datum en het PB-nummer aan te vullen in de voetnoot van de verordening in document PE-CONS 81/13.

⁵ ***Verordening (EU) nr. .../2013 van het Europees Parlement en de Raad van ... inzake steun voor plattelandontwikkeling uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandontwikkeling en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1698/2005 (PB L ...).***
* PB: gelieve het nummer, de datum en het PB-nummer aan te vullen in de voetnoot van de verordening in document PE-CONS 93/13.

Artikel 3 bis

Kader voor steunverlening

- 1. Steun uit hoofde van deze verordening dient te worden verleend overeenkomstig het door de Europese Raad en de Raad vastgestelde uitbreidingsbeleidskader, waarbij naar behoren rekening wordt gehouden met de Mededeling over de uitbreidingsstrategie en de voortgangsverslagen in het jaarlijks uitbreidingspakket van de Commissie, en met de resoluties ter zake van het Europees Parlement. De Commissie draagt zorg voor samenhang tussen de steun en het uitbreidingsbeleidskader.*

- 2. De steun wordt gericht op en aangepast aan de specifieke situatie van de in bijlage I vermelde begunstigde landen, ermee rekening houdend dat verdere inspanningen nodig zijn om aan de lidmaatschapscriteria te voldoen alsook wat de capaciteit van de begunstigten betreft. De steun wordt naar reikwijdte en intensiteit gedifferentieerd naargelang de behoeften, het hervormingsengagement en de vorderingen bij het uitvoeren van deze hervormingen. Hij zal vooral dienen om de in bijlage I vermelde begunstigde landen te helpen bij het opzetten en uitvoeren van sectorale hervormingen. Sectoraal beleid en sectorale strategieën zijn alomvattend en dienen bij te dragen tot de verwezenlijking van de in artikel 2, lid 1, vermelde specifieke doelstellingen.*

- 3. Overeenkomstig de in artikel 2, lid 1, vermelde specifieke doelstellingen, worden de thematische prioriteiten voor steunverlening naargelang de behoeften en capaciteiten van de in bijlage I vermelde begunstigde landen, opgenomen in bijlage II. Elke thematische prioriteit kan bijdragen tot de verwezenlijking van meer dan een specifieke doelstelling.*

4. Overeenkomstig de in artikel 2, lid 1, onder d), vermelde specifieke doelstelling, dient de steun voor grensoverschrijdende samenwerking tussen zowel de in bijlage I vermelde begunstigde landen als tussen hen en andere lidstaten of landen van het Europees nabuurschapsinstrument, teneinde betrekkingen van goed nabuurschap, de integratie van de Unie en sociaaleconomische ontwikkeling te bevorderen. De thematische steunprioriteiten voor territoriale samenwerking staan in bijlage III.

Artikel 4

Conformiteit, samenhang en complementariteit

1. De financiële steun uit hoofde van deze verordening sluit aan bij het beleid van de Unie. De steun is in overeenstemming met de overeenkomsten die de Unie met de **in bijlage I vermelde begunstigde landen** heeft gesloten en eerbiedigt de verplichtingen uit hoofde van de multilaterale overeenkomsten waarbij de Unie partij is.
- 1 bis. De Commissie draagt in overleg met de lidstaten bij tot het verwezenlijken van de Uniedoelstellingen van grotere transparantie en verantwoording bij de verlening van steun, mede door het openbaar maken van het volume en de toewijzing van steun, waarbij zij ervoor zorgt dat gegevens internationaal vergelijkbaar zijn en gemakkelijk kunnen worden ingezien, gedeeld en gepubliceerd.**
2. De Commissie, de lidstaten en de Europese Investeringsbank **werken samen om de samenhang te waarborgen en streven ernaar overlapping te vermijden tussen de steun** uit hoofde van deze verordening en andere steun van de Unie, de lidstaten en de Europese Investeringsbank, **onder meer door regelmatig in open vergaderingen over de coördinatie van de steun te overleggen.**

3. De Commissie, de lidstaten *en de Europese Investeringsbank* zorgen voor coördinatie van hun respectieve steunprogramma's, teneinde de doeltreffendheid en efficiëntie van de geleverde steun te vergroten en dubbele financiering te voorkomen, overeenkomstig de beginselen die zijn vastgelegd voor de versterking van de operationele coördinatie op het gebied van externe steun en voor de harmonisering van hun beleid en procedures, *met name de internationale beginselen inzake hulpeffectiviteit*. Deze coördinatie omvat onder meer regelmatig overleg en de frequente uitwisseling van informatie in de diverse fasen van de steuncyclus, met name op het terrein, en vormt een essentieel onderdeel van de programmeerprocedures van de lidstaten en de Unie.
4. Teneinde de doeltreffendheid van de geleverde steun te vergroten en dubbele financiering te voorkomen, doet de Commissie, in overleg met de lidstaten, het nodige voor een goede coördinatie en complementariteit met multilaterale en regionale organisaties en entiteiten zoals internationale financiële instellingen, de agentschappen, fondsen en programma's van de Verenigde Naties, evenals niet-EU-donoren.
5. Bij de voorbereiding en tenuitvoerlegging van, en toezicht op de steun die uit hoofde van deze verordening wordt verleend, handelt de Commissie in principe in partnerschap met *de in bijlage I vermelde begunstigde landen*. Aan het partnerschap *wordt deelgenomen door*, in voorkomend geval, bevoegde nationale en plaatselijke autoriteiten *en* het maatschappelijk middenveld. *De Commissie moedigt de coördinatie tussen de betrokken belanghebbenden aan.*

De capaciteit van het maatschappelijk middenveld wordt versterkt, onder meer waar passend in de rol van directe begunstige van steun.

TITEL II

STRATEGISCHE PLANNING

Artikel 6

Strategiedocumenten

1. De steun uit hoofde van deze verordening wordt verstrekt op basis van indicatieve strategiedocumenten voor één of meerdere landen ("strategiedocumenten"), die voor de duur van het meerjarige financiële kader van de Unie zijn opgesteld door de Commissie, in partnerschap met de *in bijlage I vermelde begunstigde landen*.
2. In de strategiedocumenten *wordt de prioritering vastgelegd van acties om de specifieke en regionale doelstellingen op de betrokken*, in artikel 3 omschreven beleidsterreinen te bereiken, die uit hoofde van deze verordening *zullen worden ondersteund in overeenstemming met de in de artikelen 1 en 2 bedoelde algemene en specifieke* doelstellingen. *De strategiedocumenten worden vastgesteld overeenkomstig het in artikel 3 bis genoemde kader voor steunverlening, en met inachtneming van* de relevante nationale strategieën.
3. De strategiedocumenten bevatten de indicatieve toewijzing van middelen van de Unie per beleidsterrein, zoals zij van toepassing zijn, uitgesplitst naar jaar, *en* bieden de mogelijkheid nieuwe behoeften aan te pakken, *zonder dat wordt geraakt aan de mogelijkheid om bijstand op diverse beleidsterreinen te combineren. De strategiedocumenten bevatten indicatoren voor het beoordelen van de vorderingen met betrekking tot de in die documenten genoemde doelstellingen.*

4. *De Commissie verricht een jaarlijkse beoordeling van de uitvoering van de strategiedocumenten en van hun blijvende relevantie in het licht van de evolutie van het in artikel 3 bis bedoelde beleidskader. De Commissie stelt het in artikel 12, lid 1, bedoelde comité op de hoogte van de resultaten van die beoordeling en kan in voorkomend geval herzieningen van de strategiedocumenten en/of van de programma's en maatregelen als bedoeld in artikel 7 voorstellen. De strategiedocumenten worden ook halverwege de looptijd geëvalueerd en indien nodig herzien.*
5. De Commissie keurt de strategiedocumenten en eventuele herzieningen daarvan goed volgens de in artikel 16, lid 3, van Verordening (EU) nr. .../... van het Europees Parlement en de Raad ^{1*} bedoelde onderzoeksprocedure.

¹ Verordening (EU) .../... van het Europees Parlement en de Raad van ... tot vaststelling van gemeenschappelijke voorschriften en procedures voor de tenuitvoerlegging van de instrumenten voor extern optreden van de Unie (PB L...).

* PB: gelieve het nummer, de datum en het PB-nummer aan te vullen in de voetnoot van de verordening in document 2011/0415 (COD).

**TITEL III
UITVOERING**

Artikel 7

Programmering

De steun van de Unie uit hoofde van deze verordening wordt ***direct, indirect of in gedeeld beheer*** ten uitvoer gelegd via programma's en maatregelen als bedoeld in de artikelen [2] en [3] van Verordening (EU) nr. .../.^{*} en in overeenstemming met de specifieke regels met betrekking tot uniforme maatregelen voor de uitvoering van deze verordening, in het bijzonder op het vlak van structuren en procedures voor het beheer, die de Commissie goedkeurt in overeenstemming met ***artikel 11 bis*** van deze verordening. De tenuitvoerlegging vindt in de regel plaats via jaarprogramma's of meerjarenprogramma's voor een of meerdere landen ***alsmede grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma's*** die overeenkomstig de in artikel 6 bedoelde strategiedocumenten worden opgesteld door de ***respectieve in bijlage I vermelde begunstigde landen*** en/of de Commissie, naargelang het geval.

In programmeringen of herzieningen van programma's die plaatsvinden na de publicatie van het in artikel [17] van Verordening (EU) nr. .../.^{*} bedoelde tussentijdse verslag worden de resultaten, bevindingen en conclusies van dat verslag verwerkt.

^{*} PB: gelieve het nummer in de tekst van de verordening in document 2011/0415 (COD) in te voegen.

^{*} PB: gelieve het nummer in de tekst van de verordening in document 2011/0415 (COD) in te voegen.

Artikel 8

Kader en aanvullende overeenkomsten

1. De Commissie en de *respectieve in bijlage I vermelde begunstigde landen* sluiten kaderovereenkomsten voor de tenuitvoerlegging van de steun.
2. De Commissie en de *respectieve in bijlage I vermelde begunstigde landen of hun* uitvoerende instanties kunnen zo nodig nevenovereenkomsten over de uitvoering van de steun sluiten.

Artikel 9

Bepalingen inzake kruiselingse toepassing van instrumenten

1. In naar behoren gemotiveerde gevallen en teneinde de coherentie en de doeltreffendheid van de financiering van de Unie te waarborgen en de regionale samenwerking te bevorderen, kan de Commissie besluiten dat landen, gebieden en regio's die op grond van artikel 1 niet in aanmerking komen voor financiering, toch in aanmerking komen voor programma's en maatregelen als bedoeld in artikel 7, als het uit te voeren project of programma een mondiaal, regionaal of grensoverschrijdend karakter heeft.
2. Het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling draagt bij aan de programma's en maatregelen die uit hoofde van de bepalingen van deze *verordening* voor grensoverschrijdende samenwerking tussen *de in bijlage I vermelde begunstigde landen* en lidstaten worden vastgesteld. Het bedrag van de bijdrage uit hoofde van het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling wordt bepaald overeenkomstig artikel 4 van Verordening (EU) nr. .../...*. Op het gebruik van deze bijdrage zijn de bepalingen van *deze* verordening van toepassing.

* PB: gelieve het nummer in de tekst van de verordening in document PE-CONS 81/13 in te voegen.

3. Indien nodig kan het IPA **II** bijdragen aan interregionale en transnationale samenwerkingsprogramma's of maatregelen die zijn vastgesteld en ten uitvoer worden gelegd uit hoofde van Verordening (EU) nr. .../...^{*} en waaraan **de in bijlage I vermelde begunstigde landen** deelnemen.
 4. Indien nodig kan het IPA **II** bijdragen aan grensoverschrijdende samenwerkingsprogramma's of maatregelen die zijn vastgesteld en ten uitvoer worden gelegd uit hoofde van Verordening (EU) nr. .../...^{*} en waaraan **de in bijlage I vermelde begunstigde landen** deelnemen.
- 4 bis. Indien nodig kan het IPA II bijdragen aan programma's of maatregelen die zijn ingevoerd als onderdeel van een macro-regionale strategie en waarbij de in bijlage I vermelde begunstigde landen betrokken zijn.**

TITEL IV SLOTBEPALINGEN

Artikel 10

Delegatie van bevoegdheden aan de Commissie

De Commissie krijgt de bevoegdheid om overeenkomstig artikel 11 van deze verordening gedelegeerde handelingen vast te stellen tot wijziging van bijlage II bij deze verordening. ***Meer in het bijzonder stelt de Commissie na de publicatie van het in artikel [17] van Verordening (EU) nr. .../...^{*} bedoelde tussentijds verslag en op basis van de daarin opgenomen aanbevelingen, uiterlijk op 31 maart 2018 een gedelegeerde handeling tot wijziging van bijlage II vast.***

* PB: gelieve het nummer in de tekst van de verordening in document PE-CONS 81/13 in te voegen.

* PB: gelieve het nummer in de tekst van de verordening in document 2011/0405 (COD) in te voegen.

* PB: gelieve het nummer in de tekst van de verordening in document 2011/0415 (COD) in te voegen.

Artikel 11

Uitoefening van de delegatie

- 1. De bevoegdheid om gedelegeerde handelingen vast te stellen wordt aan de Commissie toegekend onder de in dit artikel vastgestelde voorwaarden.*
- 2. De bevoegdheid om de in artikel 10 bedoelde gedelegeerde handelingen vast te stellen wordt aan de Commissie verleend tot en met 31 december 2020.*
- 3. Het Europees Parlement of de Raad kan de in artikel 10 bedoelde bevoegdheidsdelegatie te allen tijde intrekken. Het besluit tot intrekking beëindigt de delegatie van de in dat besluit vermelde bevoegdheid. Het besluit treedt op de dag na die van de bekendmaking ervan in het Publicatieblad van de Europese Unie in werking of op een latere datum die in het besluit wordt vermeld. Het besluit laat de geldigheid van de reeds van kracht zijnde gedelegeerde handelingen onverlet.*
- 4. Zodra de Commissie een gedelegeerde handeling heeft vastgesteld, stelt zij het Europees Parlement en de Raad daarvan gelijktijdig in kennis.*
- 5. Een overeenkomstig dit artikel vastgestelde gedelegeerde handeling treedt alleen in werking indien het Europees Parlement noch de Raad binnen een termijn van twee maanden na de kennisgeving van de handeling aan het Europees Parlement en de Raad daartegen bezwaar heeft gemaakt, of indien zowel het Europees Parlement als de Raad voor het verstrijken van deze termijn de Commissie hebben medegedeeld voornemens te zijn om geen bezwaar te maken. Die termijn wordt op initiatief van het Europees Parlement of van de Raad met twee maanden verlengd.*

Artikel 11 bis

Vaststelling van nadere uitvoeringsvoorschriften

Naast de regels in Verordening (EU) nr. .../... worden specifieke regels met betrekking tot uniforme maatregelen voor de uitvoering van deze verordening vastgesteld conform de in artikel [16, lid 3,] van Verordening (EU) nr. .../...* bedoelde onderzoeksprocedure.*

Artikel 12

Comité

1. ***Er wordt een IPA-comité ingesteld, dat bestaat uit vertegenwoordigers van de lidstaten en wordt voorgezeten door een vertegenwoordiger van de Commissie ("het IPA II-comité"). Het IPA-comité staat de Commissie bij met betrekking tot alle in artikel 3 vermelde beleidssectoren.*** Het betreft hier een comité in de zin van Verordening (EU) nr. 182/2011.

3. ***Het IPA II-comité*** is bevoegd voor rechtshandelingen en vastleggingen uit hoofde van Verordening (EG) nr. 1085/2006. Het IPA-comité is eveneens bevoegd voor de tenuitvoerlegging van artikel 3 van Verordening (EG) nr. 389/2006.

* PB: gelieve het nummer in de tekst van de verordening in document 2011/0415 (COD) in te voegen.

* PB: gelieve het nummer in de tekst van de verordening in document 2011/0415 (COD) in te voegen.

Artikel 12 bis
Prestatiebeloning

1. *In de in artikel 6 bedoelde strategiedocumenten wordt bepaald dat een passend steunbedrag beschikbaar blijft voor het belonen van afzonderlijke in bijlage I vermelde begunstigde landen naar aanleiding van:*
- a) *bijzondere vorderingen van de in bijlage I vermelde begunstigde landen bij het voldoen aan de lidmaatschapscriteria,*
 - en/of*
 - b) *een doelmatig gebruik van pretoetredingssteun, blijkend uit bijzonder goede resultaten met betrekking tot de in het betrokken strategiedocument vermelde specifieke doelstellingen.*

2. *Indien de gemaakte vorderingen en/of de geboekte resultaten van een in bijlage I vermeld begunstigd land belangrijk ten achter blijven bij de in de strategiedocumenten overeengekomen niveaus, past de Commissie de toewijzingen dienovereenkomstig aan volgens de onderzoeksprocedure bedoeld in artikel [16, lid 3,] van Verordening (EU) nr. .../...*.*
3. *Daarvoor wordt een passend bedrag gereserveerd, dat wordt toegewezen op basis van een beoordeling van prestaties en vorderingen gedurende verscheidene jaren, maar niet later dan respectievelijk in 2017 en 2020. Daarbij wordt rekening gehouden met de in artikel 2, lid 2, van deze verordening genoemde en in de strategiedocumenten nadere gespecificeerde prestatie-indicatoren.*
4. *De indicatieve toewijzing van Unie-middelen in de in artikel 6 bedoelde strategiedocumenten wordt mede gebaseerd op de mogelijkheid om de betrokken bijkomende middelen toe te wijzen op basis van prestaties en/of vorderingen.*

Artikel 14

Financiële middelen

1. De financiële middelen voor de uitvoering van deze verordening gedurende de periode 2014-2020 worden vastgesteld op **11 698 668 000** EUR (*in lopende prijzen*). Ten hoogste 4% van de **financiële middelen** worden toegewezen aan grensoverschrijdende programma's voor samenwerking tussen **de in bijlage I vermelde begunstigde landen** en EU-lidstaten, **in overeenstemming met hun behoeften en prioriteiten**.
2. De jaarlijkse kredieten worden door het **Europees Parlement en de Raad** toegestaan binnen de grenzen van het meerjarige financiële kader.

* PB: gelieve het nummer in de tekst van de verordening in document 2011/0415 (COD) in te voegen.

3. Om de internationale dimensie van het hoger onderwijs te bevorderen, zoals beschreven in artikel 13, **lid 2**, van Verordening **(EU) nr. .../... van het Europees Parlement en de Raad**^{1*}, wordt een indicatief bedrag van **1 680 000 000** EUR uit de verschillende instrumenten voor het externe beleid (het instrument voor ontwikkelingssamenwerking, het Europees nabuurschapsinstrument, het instrument voor pretoetredingssteun, het partnerschapsinstrument) toegewezen voor leermobiliteitsacties naar of vanuit niet-EU-landen en voor samenwerking en beleidsdialoog met autoriteiten, instellingen en organisaties uit deze landen. Op deze middelen zijn de bepalingen van Verordening **(EU) nr. .../...**^{*} van toepassing. De financiering wordt verstrekt door middel van **twee** meerjarentoewijzingen voor respectievelijk de eerste **vier** jaar en de laatste **drie** jaar. Deze financiering wordt uitgewerkt in de meerjarige indicatieve programmering voor deze instrumenten, overeenkomstig de behoeften en prioriteiten van de betrokken landen. De toewijzingen kunnen worden herzien in geval van ingrijpende onvoorziene omstandigheden of belangrijke politieke ontwikkelingen, overeenkomstig de externe prioriteiten van de **Unie**.

¹ **Verordening (EU) nr. .../... van het Europees Parlement en de Raad van ... (PB L ...).**

* PB: gelieve het nummer en de volledige titel, alsmede de datum en het PB-nummer aan te vullen in de voetnoot van de verordening in document 2011/0371 (COD).

* PB: gelieve het nummer in de tekst van de verordening in document 2011/0371 (COD) in te voegen.

Artikel 15
Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking op de dag na de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Zij is van toepassing van 1 januari 2014 *tot en met 31 december 2020*.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te Brussel,

Voor het Europees Parlement

Voor de Raad

De voorzitter

De voorzitter

BIJLAGE I

- Albanië
- Bosnië en Herzegovina
- IJsland
- Kosovo*
- Montenegro
- Servië
- Turkije
- De voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië

* Deze benaming laat de standpunten over de status van Kosovo onverlet, en is in overeenstemming met resolutie 1244 (1999) van de VN-Veiligheidsraad en het advies van het Internationaal Gerechtshof over de onafhankelijkheidsverklaring van Kosovo.

Prioritaire thema's voor steun

De steun kan, naar gelang van het geval, betrekking hebben op de volgende prioritaire thema's:

- a) Naleving van het beginsel van een goede overheidsadministratie en goed economisch bestuur. Het optreden op dit gebied beoogt: versterking van de overheidsadministratie, onder meer door professionalisering en depolitisering van het overheidsapparaat, de verankering van meritocratische beginselen en zorg dragen voor goede administratieve procedures; vergroting van het vermogen om de macro-economische stabiliteit te vergroten en ondersteuning van het streven naar een functionerende markteconomie en naar een meer concurrerende economie; ondersteuning van de deelname aan het multilateraal mechanisme voor begrotingstoezicht van de Unie en systematische samenwerking met de internationale financiële instelling met betrekking tot fundamentals van het economisch beleid alsmede versterking van het financieel beheer van de overheid;***
- b) het tot stand brengen en vanaf het prille begin bevorderen van het goed functioneren van de instellingen die nodig zijn voor een goed werkende rechtsstaat. Het optreden op dit gebied beoogt: het tot stand brengen van onafhankelijke, verantwoordingsplichtige en efficiënt rechtsstelsels, met onder meer transparante en op verdienste gebaseerde systemen voor aanwerving, beoordeling en promotie en doeltreffende disciplinaire procedures bij vergrijpen; de totstandbrenging van solide grensbewakingssystemen, het beheer van migratiestromen en asielverlening aan wie in nood verkeert; het ontwikkelen van doeltreffende middelen ter voorkoming en bestrijding van georganiseerde criminaliteit en corruptie; het bevorderen en beschermen van de rechten van de mens, van de rechten van personen die tot minderheden behoren - waaronder Roma, lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgenders en interseksuelen - en van de fundamentele vrijheden, waaronder mediavrijheid.***
- c) Capaciteitsversterking voor de organisaties van het maatschappelijk middenveld en van de sociale partners, waaronder verenigingen van beroepsbeoefenaren, in de in***

bijlage I vermelde begunstigde landen en aanmoediging van netwerkvorming tussen in de Unie gevestigde organisaties en organisaties van de in bijlage I vermelde begunstigde landen op alle niveaus, met het oog op een daadwerkelijke dialoog tussen publieke en private actoren.

- d) Investeren in onderwijs, vaardigheden en een leven lang leren. Het optreden op dit gebied beoogt: het bevorderen van gelijke toegang tot kwalitatief hoogwaardige voor- en vroegschoolse educatie, lager en secundair onderwijs; het terugdringen van vroegtijdige schoolverlating; aanpassing van de systemen voor beroepsonderwijs en -opleiding aan de vraag op de arbeidsmarkt; het verbeteren van de kwaliteit en de relevantie van het hoger onderwijs; het verruimen van de toegang tot een leven lang leren, en het ondersteunen van investeringen in de onderwijs- en opleidingsinfrastructuur, met name om territoriale verschillen te beperken en niet-gesegregeerd onderwijs te bevorderen.*
- e) Bevordering van werkgelegenheid en ondersteuning van arbeidsmobiliteit. Het optreden op dit gebied beoogt: duurzame integratie in de arbeidsmarkt van jongeren die niet werken en geen school of opleiding volgen (NEET), onder meer met behulp van maatregelen ter stimulering van investeringen voor het scheppen van kwalitatief hoogwaardige werkgelegenheid, alsmede het steunen van de integratie van werklozen en het aanmoedigen van een grotere participatie op de arbeidsmarkt van alle ondervertegenwoordigde groepen. Andere belangrijke gebieden waarop maatregelen worden genomen betreffen het steunen van gendergelijkheid, de aanpassing van werknemers en ondernemingen aan veranderingen, de totstandbrenging van een duurzame sociale dialoog en het moderniseren en versterken van de arbeidsmarkt instellingen.*
- f) Het bevorderen van sociale integratie en de bestrijding van armoede. Het optreden op dit gebied beoogt de integratie van gemarginaliseerde gemeenschappen zoals de Roma; de bestrijding van discriminatie op basis van geslacht, raciale of etnische herkomst, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele gerichtheid; alsmede het verbeteren van de toegang tot betaalbare, duurzame en kwalitatief hoogwaardige diensten zoals gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening van algemeen nut, waarbij onder meer valt te denken aan de modernisering van de systemen voor sociale bescherming.*

- g) Het bevorderen van duurzaam vervoer en het elimineren van knelpunten in essentiële netwerkinfrastructuur, met name door middel van investeringen in projecten met een grote Europese meerwaarde. Bij het prioriteren van de beoogde investeringen wordt gekeken naar de bijdrage die zij leveren tot mobiliteit, duurzaamheid, beperking van de broeikasgasemissies, naar de relevantie voor de verbindingen met de lidstaten en daarmee tevens voor de interne Europese vervoersruimte.*
- h) Verbetering van het klimaat voor de particuliere sector en van het concurrentievermogen van ondernemingen, met inbegrip van slimme specialisatie, als essentiële stimulansen voor groei, het creëren van werkgelegenheid en cohesie. Er zal prioriteit worden gegeven aan projecten die leiden tot een beter ondernemingsklimaat.*
- i) Versterking van onderzoek, technologische ontwikkeling en innovatie, met name door een betere onderzoeksinfrastructuur, gunstige omstandigheden en het bevorderen van netwerkvorming en samenwerking.*
- j) Bijdragen tot de veiligheid en de zekerheid van de voedselvoorziening en het behoud van gediversifieerde en levensvatbare landbouwsystemen in levendige dorpsgemeenschappen en op het platteland.*
- k) Meer mogelijkheden voor de agro-voedingssector om het hoofd te bieden aan de concurrentiedruk en aan de marktkrachten en om zich geleidelijk aan de voorschriften en normen van de Unie aan te passen, onder inachtneming van economische, maatschappelijke en ecologische doelstellingen in het kader van een evenwichtige territoriale ontwikkeling van plattlandsgebieden.*
- l) Het beschermen en verbeteren van de kwaliteit van het milieu, alsmede het leveren van een bijdrage tot de beperking van de broeikasgasemissies, tot een grotere bestendigheid tegen klimaatverandering, naast governance en voorlichting met betrekking tot het optreden op klimaatgebied. Met de IPA II-middelen wordt beleid bevorderd ter ondersteuning van de overgang naar een hulpmiddelen efficiënte, veilige en duurzame koolstofarme economie.*

m) Het bevorderen van verzoening, vredesopbouw en het scheppen van vertrouwen.

Prioritaire thema's voor steun voor territoriale samenwerking

De steun voor grensoverschrijdende samenwerking kan, naar gelang van het geval, betrekking hebben op de volgende prioritaire thema's:

- a) Het bevorderen van de werkgelegenheid, arbeidsmobiliteit en maatschappelijke en culturele insluiting op grensoverschrijdend niveau, onder meer door integratie van grensoverschrijdende arbeidsmarkten, met inbegrip van grensoverschrijdende mobiliteit; gezamenlijke plaatselijke werkgelegenheidsinitiatieven; voorlichtings- en adviesdiensten en gemeenschappelijke opleiding; gendergelijkheid; gelijke kansen; integratie van immigrantengemeenschappen en kwetsbare groepen; investeringen ten behoeve van openbare arbeidsvoorzieningsdiensten; steun voor investeringen in de volksgezondheid en sociale diensten;*
- b) Het beschermen van het milieu, het bevorderen van de aanpassing aan en het mitigeren van de klimaatverandering, risicopreventie en beheer, onder meer door gezamenlijk acties ten behoeve van de bescherming van het milieu; het bevorderen van een duurzaam gebruik van de natuurlijke hulpbronnen, een efficiënt gebruik van de middelen, hernieuwbare energiebronnen en de overgang naar een veilige en duurzame, koolstofarme economie; het bevorderen van investeringen om aan specifieke risico's het hoofd te kunnen bieden, zorg dragen voor rampbestendigheid en het ontwikkelen van rampenbeheersystemen en paraatheid voor noodsituaties;*
- c) Het bevorderen van duurzaam vervoer en het verbeteren van de openbare infrastructuur, onder meer door het verhelpen van isolatie door een verbeterde toegang tot vervoer, voorlichtings- en communicatienetwerken en -diensten; het investeren in grensoverschrijdende water-, afval- en energiesystemen en -faciliteiten;*
- d) Het stimuleren van toerisme en het onder de aandacht brengen van cultureel en natuurlijk erfgoed.*
- e) Investerings in de jeugd, in onderwijs en vaardigheden onder meer door middel van het ontwikkelen en implementeren van gemeenschappelijk onderwijs, beroepsopleiding, opleidingsprogramma's en infrastructuur ten behoeve van gezamenlijke jongerenactiviteiten;*

- f) Het bevorderen van plaatselijke en regionale governance alsmede het versterken van de capaciteit van plaatselijke en regionale autoriteiten op het gebied van planning en administratie;*
- g) Het versterken van het concurrentievermogen, het ondernemingsklimaat en de ontwikkeling van kleine en middelgrote ondernemingen, handel en investeringen, onder meer door het bevorderen en ondersteunen van ondernemerschap, in het bijzonder in kleine en middelgrote ondernemingen; het ontwikkelen van plaatselijke grensoverschrijdende markten alsook internationalisering;*
- h) Het versterken van onderzoek, technologische ontwikkeling, innovatie en voorlichtings- en communicatietechnologieën, onder meer door het bevorderen van het delen van personele middelen en faciliteiten voor onderzoek en technologische ontwikkeling.*

In voorkomend geval kunnen de IPA-middelen ook worden benut voor de deelname van de in bijlage I vermelde begunstigde landen aan transnationale en interregionale samenwerkingsprogramma's die vallen onder de doelstelling Europese territoriale samenwerking van het Structuurfonds en aan grensoverschrijdende programma's van het Europees nabuurschapsinstrument. De werkingssfeer van de steun wordt in deze gevallen vastgesteld conform het regelgevingskader van het betrokken instrument (Europees structuur- en investeringsfondsen of het Europees nabuurschapsinstrument).